

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 18 Juni 1887, kl. 5 e. m.

Memorial i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1886.

Enligt § 1 i den för Riksdagens bankoutskott senast utfärdade instruktion har utskottet att till Riksdagen afgifva yttrande och förslag i fråga om användandet af den under år 1886 å riksbankens rörelse upplupna vinst, som uppgår till ett belopp af 2,496,938 kronor 30 öre.

Vid behandlingen af detta ärende har utskottet jemväl tagit under öfvervägande Kongl. Maj:ts uti dess till Riksdagen aflåtna proposition om statsverkets tillstånd och behof gjorda framställning, att af berörda vinst må för statsverkets behof till utbetalning vid den tid af år 1888, som af Riksdagen bestämmes, anvisas ett belopp af 1,250,000 kronor, äfvensom en inom Riksdagens Andra Kammare af herr *M. Dahn* väckt motion (n:o 70), innefattande hemställen det Riksdagen måtte besluta, »dels att 1886 års bankovinst i sin helhet bibehålles för riksbankens eget ändamål, dels att till § 4 af bankoreglementet göres följande tillägg: De reserverade medlen skola, då fullmäktige i riksbanken finna sådant lämpligen kunna ske, begagnas till inköp af goda utländska statspapper att vid behof användas för att stärka riksbankens metalliska kassa».

Med öfverlemnande till fullmäktige i riksbanken af nyssberörda motion har utskottet anmodat dem att i ärendet sig yttra; och hafva fullmäktige uti det af dem till följd häraf afgifna utlåtandet erinrat:

dels hurusom vid afgifvande till nästlidet års bankoutskott af infor-dradt utlåtande från fullmäktige i anledning af då väckta motioner

om användande af riksbankens vinst för år 1885, fullmäktige hufvudsakligen anförde, att en afvikelse från den alltsedan år 1875 följda grundsatsen att för riksbanken bibehålla omkring hälften af dess årsvinst och öfverlemna återstoden till statsverket skulle ånyo framkalla strider af samma art som förr inom riksdagen förekommit angående fördelningen af riksbankens vinst; att förökandet i större mån af riksbankens andel deri under ett år, då statsverket hade att förfoga öfver mera betydande öfverskott, lätt skulle kunna föranleda, att ett motsatt förfarande ansåges böra tillämpas, för den händelse att statsverkets ställning någon gång blefve sådan, att större tillskott än vanligt fordrades för statsutgifternas bestridande; att det för riksbankens rörelse utan tvifvel vore förmånligare, om den kunde påräkna en någorlunda lika årlig tillväxt i sina fonder; att den tillökning i dessa, som under iakttagande af den på senare tider följda praxis i afseende på årsvinstens fördelning vunnits, också hade visat sig tillräcklig att motsvara den allmänna rörelsens ökade behof af diskontering och utlåning hos riksbanken samt att under den rådande allmänna tillbakagången i kommersielt och industrielt hänseende med deraf följande ringare tillgång på verkligen antagliga papper någon anledning icke förefunnes för riksbanken att begära en öfver det vanliga gående förstärkning af dess kapital;

dels ock att bankoutskottet i sitt derefter till Riksdagen afgifna memorial i frågan förklarade sig gilla de åsigter fullmäktige sålunda uttalat, men att med afseende å de för så väl riksbankens hufvudkontor som dess afdelningskontor i Göteborg och Malmö förestående oundvikliga nybyggnader, för hvilka kostnaderna uppginge till så betydliga belopp, att de icke borde dragas ur bankens allmänna affärsrörelse, utskottet ansåg sig böra för den gången föreslå ett frånträdande af den under senare åren iakttagna fördelningen af bankovinsten mellan statsverket och riksbanken och hemställa om bibehållande i sin helhet för riksbankens räkning af densammas vinstmedel för år 1885, hvilken utskottets hemställan ock af Riksdagen bifölls;

hvar efter fullmäktige i sjelfva saken anført följande: »Då de af fullmäktige sålunda uttalade åsigter om önskvärdheten af en stadig fördelning mellan statsverket och riksbanken af den senares vinst, hvilka fortfarande af fullmäktige vidhållas, dessutom blifvit af utskottet i hufvudsak godkända samt de skäl, som nästlidet år enligt utskottets mening förefunnos för den afvikelse, som då i förevarande hänseende egde rum, numera blifvit i väsentlig grad undanröjda så väl genom 1886 års riksdagsbeslut att af riksbankens reserverade medel ett belopp af intill en million kronor

må användas i och för uppförande af nybyggnad för riksbankens hufvudkontor som ock derigenom, att utan anlitande af det härofvän angifna vinstmedelbeloppet tillhopa omkring 10,000 kronor blifvit under år 1886 använda för de beslutade nybyggnaderna i Göteborg och Malmö samt 70,000 kronor för ombyggnad af Tumba bruk, hafva fullmäktige icke ansett anledning nu förefinnas att frångå den på senare tider följda principen i afseende å vinstmedlens fördelning och få därför såsom sin åsigt uttala, att, derest det af Kongl. Maj:t i ofvan omförmälda nådiga proposition framställda förslag om anvisande åt statsverket af 1,250,000 kronor af bankovinsten för år 1886 blefve af Riksdagen bifallet, riksbankens behof kan anses tillgodosedt, om återstoden 1,246,938 kronor 30 öre får i riksbanken bibehållas.

Vare sig emellertid att enligt ofvan omförmälda motion hela eller enligt fullmäktiges mening endast omkring hälften af senaste bankovinst komme att bibehållas i riksbanken, skulle det ena eller andra vinstmedelbeloppet, jemlikt sista punkten i 4 § af bankoreglementet, ingå bland riksbankens reserverade medel, hvilka, sistlidet års vinst oberäknad, uppgingo till 2,819,134 kronor 6 öre, deraf enligt samma reglementsbestämmelser »ett belopp af intill en million kronor må användas i och för uppförande af nybyggnad för riksbankens hufvudkontor». I afseende å användandet af dessa reserverade medel har i motionen, såsom ofvan framstälts, blifvit hemställt, att desamma i sin helhet skulle, då fullmäktige funne sådant lämpligen kunna ske, begagnas till inköp af goda utländska statspapper att vid behof användas tillstärkande af riksbankens metalliska kassa.

I anledning häraf tillåta sig fullmäktige anföra, att fullmäktige mot ett dylikt användningssätt af de reserverade medlen visserligen icke hafva något att erinra, i den mån sådant lämpligen kan åvägbringas, på sätt i motionen jemväl antydes; men fullmäktige anse desto mindre behöfligt att någon särskild bestämmelse derom i bankoreglementet inflyter, som fullmäktige, denna bestämmelse förutan, hafva sig ålagdt att nogsamt vaka deröfver, att i och för infriande af riksbankens sedlar och öfriga förbindelser metalliska kassan behörigen upprätthålles, för hvilket ändamål inköp, när vid de tillfällen, sådant utan olägenhet kan ega rum, af goda utländska statspapper icke lär komma att uraktlåtas».

Enligt ett till utskottet jemväl öfverlemnadt utdrag af det vid ärendets behandling hos fullmäktige förda protokoll, voro två af fullmäktige, nemligen ordföranden herr grefve Lewenhaupt och herr Liss Olof Larsson från beslutet skiljaktige, i hvilket afseende herr grefve

Lewenhaupt anförde, att han — på de i enahanda ämne den 18 februari 1886 af honom anförda skäl, hvilka syntes honom fortfarande vara gällande, och då för sådana riksbankens utgifter, som kunde antagas blifva under den närmaste framtiden erforderliga, dess nu tillgängliga vinstmedel syntes bära desto hellre förbehållas, som det vore att motse, att statsverket genom minskning i dess inkomster blefve i vida större behof än nu att undfå andel i riksbankens vinst — ansåge, att fullmäktige bort tillstyrka motionen i hvad den afsåge bankovinstens användande; hvarjemte herr Larsson yttrade följande:

»Då 1886 års Riksdag, på bankoutskottets tillstyrkan, frångått den förut under flere år följda grundsats i fråga om bankovinstens fördelning, och då jag icke kan finna annat än, att det är med riksbankens fördel bäst förenligt, att den uppkomna vinsten af dess rörelse bibehålles för dess egna ändamål, när icke statsverkets tillstånd är sådant, att för dess behof någon del af samma vinst pröfvas oundgängligen erforderlig, så anser jag, att herrar fullmäktige nu bort tillstyrka bankovinstens bibehållande för bankens egna ändamål.»

Med biträdande af hvad fullmäktiges flertal i saken anført och då, enligt hvad utskottet inhemtat, statsverkets ställning för närvarande torde vara sådan, att andel af bankovinsten är för bestridande af dess utgifter behöflig samt några sådana särskilda skäl, som år 1886 föranledde till afvikande från den under en längre följd af år tillämpade åsigt att af riksbankens vinst för nästföregående år tilldela statsverket i jernadt tal hälften och låta riksbanken bibehålla återstoden, ej nu förefinnas, har utskottet, som jemväl ansett att särskild föreskrift i bankoreglementet om skyldighet för fullmäktige att inköpa utländska statspapper, ej torde vara erforderlig, funnit sig bära hemställa det Riksdagen måtte besluta,

l:o.

att, med afslag å herr Dahns i ämnet framställda motion, af riksbankens under år 1886 upplupna vinst ett belopp af 1,250,000 kronor öfverlemnas till statsverket samt återstoden eller 1,246,938 kronor 30 öre i riksbanken bibehålles.

Beträffande tiden för aflemnande till statsverket af förberörda 1,250,000 kronor, får utskottet derjemte, i enlighet med hvad under

flera föregående år i sådant hänseende föreslagits och af Riksdagen beslutats hemställa,

2:o.

att statsverkets andel af bankovinsten för år 1886 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1888.

Stockholm den 18 juni 1887.

På bankoutskottets vägnar:

G. S. Åkerhielm.
